

La dona forta de les illes

- La influència de Margaret Thatcher ha estat enorme i s'ha prolongat fins a l'inici de l'actual crisi

JUAN-JOSÉ LÓPEZ BURNIOL

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 16.05.09

Després de la segona guerra mundial, la Gran Bretanya no podia afrontar les despeses que ocasionava el manteniment del seu Imperi perquè estava exhausta pel cost de la victòria. Entre el 1947 i el 1987, la despesa de defensa britànica va ser del 5,8% del PIB, mentre que un segle abans era d'un 2,6%. Com va dir Keynes, va ser "per cobrir les despeses militars i socials a ultramar" que la Gran Bretanya va obtenir dels Estats Units un préstec de 3.750 milions de dòlars, amb unes condicions que van debilitar l'economia britànica al provocar una sèrie de crisis de la lliura esterlina generades per l'exigència americana de fer convertible aquesta moneda en dòlars, amb la consegüent pressió sobre les reserves del Banc d'Anglaterra.

Als anys 50, per Harold Macmillan, l'opció de la Gran Bretanya consistia a escollir entre "caure en un socialisme mesquí i sensibler propi d'una potència de segona, o avançar cap al tercer Imperi britànic"; però, després de la crisi de Suez, va semblar clar que només quedava la primera opció. El 1892, un jove Winston Churchill la va encertar al preveure "grans trastorns" en el curs de la seva vida, que va ser llarga; però al morir --el 1965-- ja era evident que la seva ambició de salvar l'Imperi no havia estat més que una fantasia adolescent, tot i que va permetre que arribés al "seu millor moment", poc abans del final, quan va resistir a l'imperialisme maligne de Hitler.

DURANT LES dècades dels 60 i 70, totes les propostes assajades per sortir d'aquesta crisi van fracassar. En primer lloc, la idea de recolzar-se exclusivament en els EUA per a la defensa nuclear va ser descartada -- per laboristes i conservadors-- ja que la consideraven una espècie de recolonització transatlàntica en sentit invers. En segon terme, la sortida europea --mitjançant l'ingrés a la CEE-- va ser vetada dues vegades per De Gaulle, que atribuïa a la Gran Bretanya una vocació d'insularitat incorregible i una mentalitat postimperial, i per això va ser que --arrogant com era-- va aconsellar a "aquest gran poble" emprendre una transformació econòmica i social que li permetés formar part verdaderament d'Europa i deixar de ser un satèl·lit dels EUA. I, per últim, durant la presidència d'Edward Heath --a principis dels 70--, va sorgir una tercera via iniciada per tories partidaris de la lliure empresa, que van preparar el terreny per a la irrupció, el 1979, de Margaret Thatcher, dona de fort caràcter i plenament convençuda que la salvació estava en el mercat lliure. Aquell mateix any, Deng Xiaoping viatjava a Washington, i així iniciava una revolució d'efectes enormes, mentre que la madrassa de la ciutat de Qom --a l'Iran-- es convertia en l'epicentre d'una altra revolució molt diferent però també transcendent.

Margaret Hilda Roberts, filla d'un emmagatzemista de Grantham, va ser educada com a devota metodista i, després d'estudiar química a Oxford i casar-se amb Denis Thatcher --alt executiu de la indústria petrolífera--, es va llicenciar en Dret el mateix any que van néixer els seus dos fills bessons. Als Comuns des del 1959, aviat va destacar pel seu coratge, tenacitat i duresa, al servei d'un repertori d'idees que va evolucionar amb el temps fins a concretar-se en un nucli curt i clar. En realitat, una vegada al poder --que va assolir ara fa 30 anys--, el seu Govern, tot i que va ser presentat com un retorn als valors de l'Anglaterra victoriana, no

va suposar una recuperació del liberalisme gladstonià, ni tampoc de la bel·ligerència antieuropea de Palmerston, malgrat que ho va semblar per la seva retòrica.

La tercera via anunciada es va concretar en el desmantellament decidit de l'Estat de benestar i en una política industrial destinada a preservar les empreses capaces de sobreviure i generar beneficis, rebutjant com a inútils les que no ho fossin. Aquesta racionalització brutal mitjançant el tancament de les empreses no rendibles, retallades de salaris i supressió de llocs de treball, va xocar amb l'oposició dels sindicats, concretada --els anys 1984 i 1985-- en la confrontació entre Thatcher i el líder del Sindicat Nacional de Miners, Arthur Scargill. En aquesta lluita, la Dama de Ferro va vèncer el Rei del Carbó; i, com que ja comptava amb l'afegitó nacionalista de la victòria --també per golejada-- a la guerra de les Malvines, la seva sort estava decidida: va guanyar tres eleccions consecutives i el seu mandat es va allargar fins al 1990, quan el mateix partit conservador va considerar que el seu temps estava acabat. La seva influència, de la mà del president nord-americà Ronald Reagan, ha estat enorme arreu del món --no hi ha societats, sinó persones; l'Estat no és la solució sinó el problema; aprofita-te'n i cuida't-- i s'ha prolongat, de fet, fins a l'inici de l'actual crisi econòmica.

ÉS DIFÍCIL sostreure's a la idea, observant aquests fets, que la història és pendular i es desenvolupa per reacció. Una etapa de regulació que va arribar a ser excessiva --des del final de la segona guerra mundial fins a finals dels anys 70--, va provocar la reacció contrària en forma d'una desregulació que també s'ha desbocat --des dels anys 80 fins ara mateix--, i que ha causat una crisi de proporcions fenomenals que avui es confia superar gràcies a una nova regulació. Teixir i desteixir. És la vida.